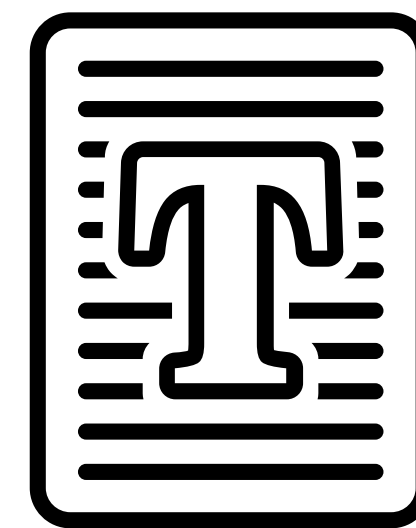
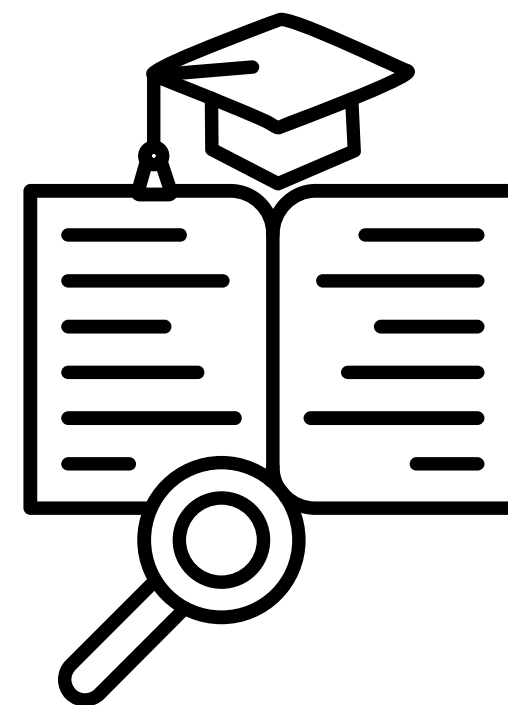

Академічна доброчесність цифрової
епохи:
нейромережі, авторство та
відповідальність

Академічна доброчесність -

це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ст. 42 Закону України «Про освіту»).

Законодавство України щодо використання ШІ в академічних текстах

Згідно п. 6 ст. 8 Проєкту ЗУ “Про академічну доброчесність” Особа не може вважатися автором академічного твору (частини академічного твору), якщо він сформований (згенерований) за запитом особи комп’ютерною програмою в автоматичному режимі.

Використання згенерованих частин допускається, але:

- це має бути зазначено у творі,
- необхідно вказати методику або назву/опис використаної програми.

(Проєкт Закону про академічну доброчесність
№10392 від 08.01.2024)

Академічним плагиатом також є оприлюднення як результатів власної академічної діяльності текстів та/або результатів, сформованих (згенерованих) комп’ютерною програмою в автоматичному режимі, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього (ст. 24 Проєкту ЗУ).

Санкції:

- Відкликання твору.
- Для викладачів і науковців:
 - позбавлення ступеня або звання,
 - звільнення з роботи.
- Для здобувачів:
 - відрахування з закладу освіти.

Штучний Інтелект дозволено використовувати, але **тільки** з **чітким** зазначенням цього факту в роботі. **Інакше** — це академічний плагиат.

Штучний Інтелект у закладах вищої ОСВІТИ

Політика та процедури використання ШІ

- ЗВО мають розробити власні політики щодо використання ШІ в освітньому процесі.
- Необхідно визначити прийнятні та неприйнятні практики використання ШІ здобувачами та працівниками.
- Рекомендується створення процедур і правил зарахування робіт, які включають або виключають використання ШІ

Роль викладачів і дослідників

- Сприяти розвитку критичного мислення у здобувачів при використанні ШІ.
- Перевіряти й верифікувати роботи здобувачів на наявність непрозорого використання генеративного ШІ.
- Розвивати власну цифрову грамотність і бути прикладом відповідального використання ШІ.

Відповідальність закладів освіти

- Забезпечення інформування усіх учасників освітнього процесу про ризики та переваги ШІ.
- Надання доступу до ліцензованих/надійних інструментів ШІ.
- Формування етичного кодексу використання ШІ у навчанні й дослідженнях.

Роль здобувачів вищої освіти

- Відкрито вказувати про використання ШІ у своїх роботах (де і як застосовувався).
- Уникати фальсифікацій або подання згенерованого ШІ контенту як власного.
- Формувати усвідомлене ставлення до ШІ як інструменту підтримки, а не заміни мислення.

Ключові компоненти типової внутрішньої політики закладу вищої освіти III можуть стосуватися

сфери застосування систем III (наприклад, освітній процес, наукова, науково-технічна, мистецька, інноваційна діяльність ЗВО, ухвалення адміністративних рішень тощо)

допустимі межі та правила прийнятого використання систем III, а також заборонені сценарії використання систем III

процедури реагування на порушення та відповідальність за порушення встановлених правил використання систем III

коло суб'єктів, на яких поширюється політика (педагогічні, науково-педагогічні, наукові та інші працівники, здобувачі освіти (студенти, аспіранти, докторанти), постачальники тощо)

випадки й правила обов'язкового розкриття фактів використання систем III в освітньому процесі, у науковій, науково-технічній, мистецькій та інноваційній діяльності

Комунікація з учасниками освітнього процесу

Інформувати здобувачів і викладачів про обрану позицію через навчальні плани, посібники та платформи управління навчанням.

За необхідності організувати семінари або зустрічі для обговорення етичних аспектів використання генеративного ШІ.

Академічна доброчесність та заходи в разі порушень

Упровадити прозору та зрозумілу систему відповідальності за несанкціоноване використання генеративного ШІ, що може розглядатися як порушення академічної доброчесності.

Ознайомити здобувачів із політикою академічної доброчесності та з наслідками в разі порушення відповідних правил.

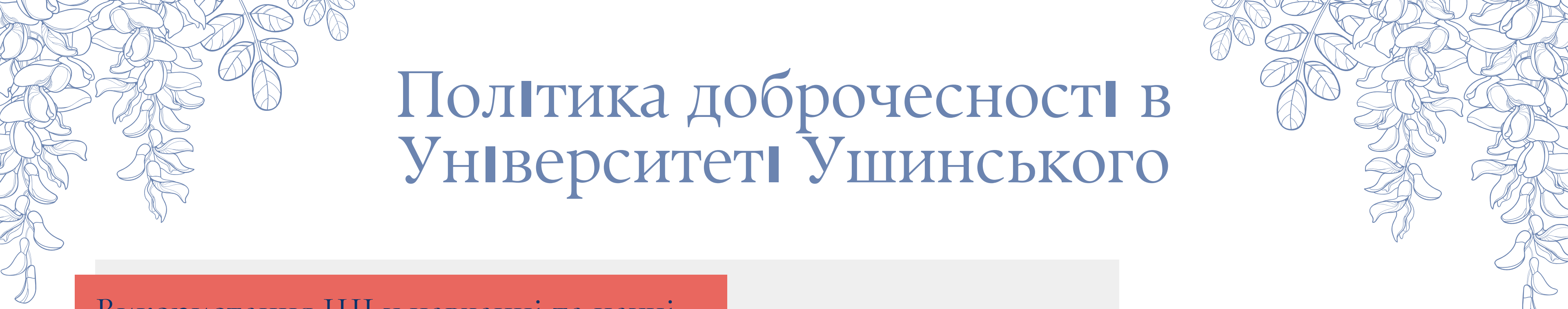
Міжнародний досвід

Гумбольдтський університет у Берліні

- Університет підкреслює важливість критичного аналізу результатів, згенерованих ШІ, оскільки вони можуть бути як точними, так і хибними.
- Користувач несе повну відповідальність за подальше використання результатів, створених ШІ.
- Рекомендується не вводити конфіденційну або персональну інформацію в загальнодоступні інструменти ШІ через ризики порушення конфіденційності.
- Університет розробляє та використовує власні інструменти ШІ на базі відкритого програмного забезпечення для забезпечення відповідності вимогам захисту даних.

Талліннський університет (Естонія)

- ШІ використовується для генерації ідей, створення навчальних матеріалів, самоперевірки, перекладу текстів та розвитку критичного мислення.
- Всі роботи, що містять контент, згенерований ШІ, повинні чітко вказувати, які частини були створені за допомогою ШІ, щоб уникнути звинувачень у академічній недоброчесності.
- Заборонено використання ШІ для фальсифікації даних або маніпуляції інформацією.
- Сприяння співпраці між викладачами та студентами у використанні ШІ для покращення навчального процесу.

Політика доброчесності в Університеті Ушинського

Використання ІІІ у навчанні та науці

не є порушенням, якщо воно відкрите, етичне та усвідомлене.

Забороняється автоматичне копіювання

результатів ІІІ без посилань або перевірки.

Впроваджуються ІІІ-декларації

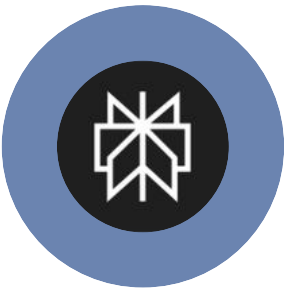
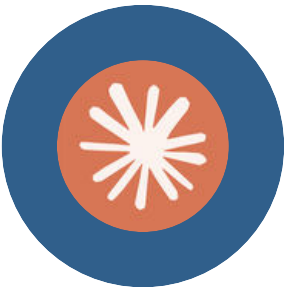
– короткі описи, де автор зазначає, чи використовував ІІІ у своїй роботі.

Загрози академічній доброчесності

- Плагіат і некоректне використання ШІ-генерованих текстів без посилання.
- Замінювання власного дослідження автоматизованими відповідями.
- Недостатній контроль і прозорість у використанні інструментів ШІ.
- Етичні питання конфіденційності та авторських прав.

Основні правила академічної доброчесності при роботі з ШІ

- Обов'язкова декларація використання ШІ у наукових роботах.
- Використання ШІ як допоміжного інструменту, а не заміника людського розуму.
- Перевірка якості та достовірності результатів, отриманих за допомогою ШІ.
- Дотримання рекомендацій і політик університету та наукової спільноти щодо ШІ.

Що таке академічна добročесність в епоху ШІ?

Чесність і прозорість

Оригінальність
і
авторство

Відповідальність за
результати

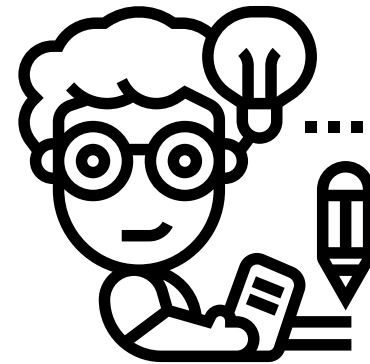
Повага до
інтелектуальної
власності

У 2025 році основними ризиками при використанні ШІ у науковій діяльності є:

Плагіат

копювання або
перепаразування текстів,
згенерованих ШІ, без
належного посилання.

Авторство

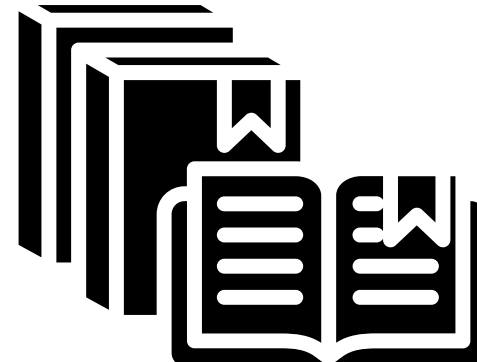
чи може ШІ бути співавтором?

Відповідь – Ні.

Фальсифікація даних

створення "правдоподібних",
але вигаданих результатів.

Непрозорість джерел

використання ШІ без вказівки,
що текст або ідеї були
згенеровані.

Легітимні способи використання ШІ в науці

АНАЛІЗ ДАНИХ
ТА
СТАТИСТИЧНА
ОБРОБКА

ПОШУК ТА
СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
ЛІТЕРАТУРИ

ТЕХНІЧНА
ДОПОМОГА

МОЗКОВИЙ
ШТУРМ

Правило

ШІ як калькулятор
– інструмент
обчислення, а не
джерело висновків.

Правило

Завжди
перевіряйте
первинні джерела.
ШІ може
"галюцинувати"
вигадані статті.

Правило

ШІ як редактор, а
не автор.

Правило

Критично
оцінюйте всі
пропозиції ШІ.

Аналіз джерел, пов'язаних з використанням технологій ШІ в освітній сфері дозволив виділити ряд тенденцій

Неоднозначність у питаннях порушення академічної доброчесності

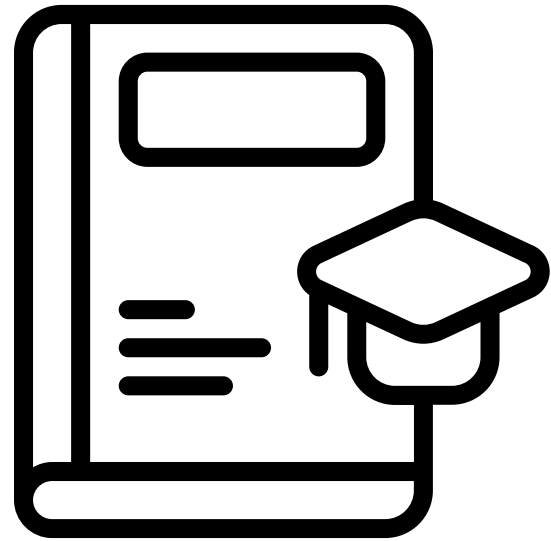
Технології штучного інтелекту та освіта – нероздільні

Нейронні мережі – складна технологія, специфіка і механізм роботи якої незрозуміла звичайним користувачам, проте легка і доступна для використання у різних сферах людської діяльності

Академічна доброчесність і технології штучного інтелекту відносно нові явища, які активного розвитку в Україні зазнали впродовж кількох десятиків років, вони продовжують динамічно розвиватись як окремі напрямки, і суспільство України тільки рухається до прийняття цих напрямків.

Вимоги до користуванням контенту, згенерованим ШІ

Зазначаємо авторство ШІ.

Перевіряємо дані.

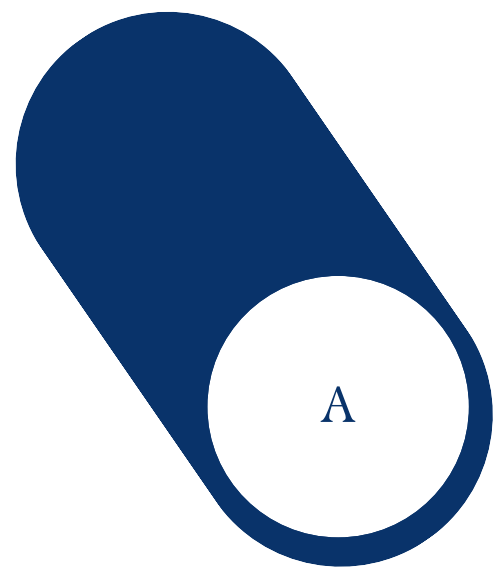
У вступі роботи вказуємо використання ШІ.

- чітко вказати використання інструментів ШІ в методологічній частині свого дослідження та посилання на відповідний контент створений ШІ;
- дотримуватися відповідних вимог конфіденційності та отримати необхідні згоди під час використання інструментів штучного інтелекту у зв'язку зі збором, зберіганням або обробкою даних;
- розуміти, що ШІ може піддаватися ризику упередженості та вживати заходів для його усунення, забезпечуючи вірогідність і неупередженість результатів досліджень;
- використовуючи інструменти ШІ або включаючи створений ШІ контент у дослідження, поважати права інтелектуальної власності та дотримуватися законів про авторське право.

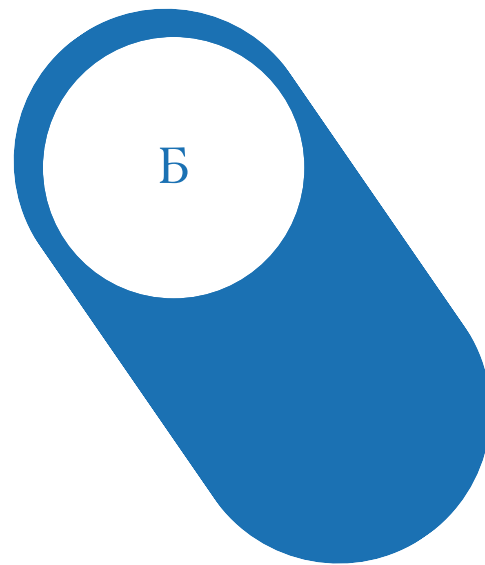
Практичне використання ШІ без порушень

Етичне використання (Дозволено).	Потенційне порушення (Заборонено).
Організація літератури (сортування, анотування)	Генерація всього огляду літератури "з нуля"
Покращення мови (переклад, граматичне виправлення, підвищення читабельності)	Генерація всього тексту роботи, що приховує брак власного внеску
Генерація ідей (мозковий штурм, пропозиція структури)	Привласнення собі згенерованої ШІ гіпотези чи висновків
Аналіз великих масивів даних (статистичні моделі, розпізнавання патернів)	Фабрикація даних або сліпе прийняття необґрунтованих результатів аналізу
Створення чорнових варіантів тексту, які потім суттєво переробляються та доповнюються автором із посиланням на використання ШІ	Подання непереробленого ШІ-тексту як кінцевого варіанту роботи

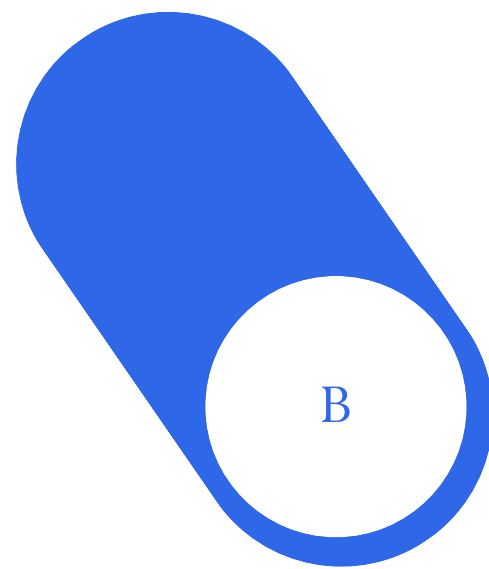
Позначення використання ГШІ за таким алгоритмом:

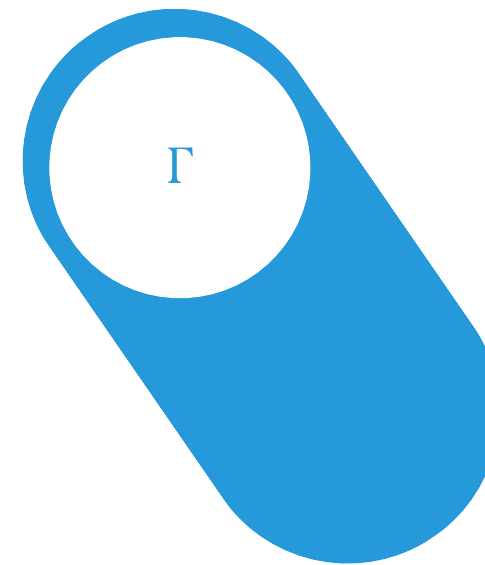
назва
інструменту
ГШІ;

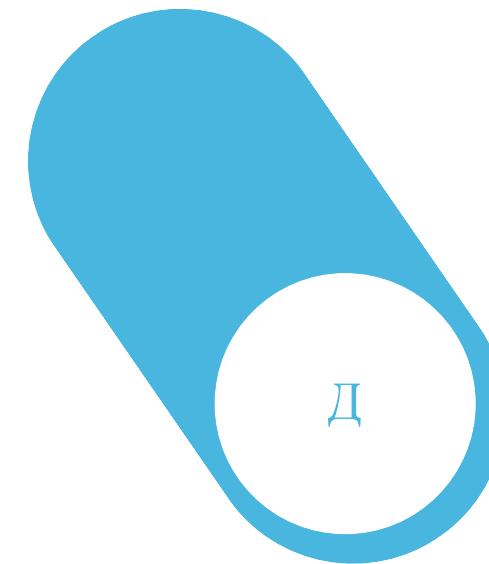
дата запиту й
отримання
результату
генерування (якщо
це одна й та сама
дата, вказується
один раз);

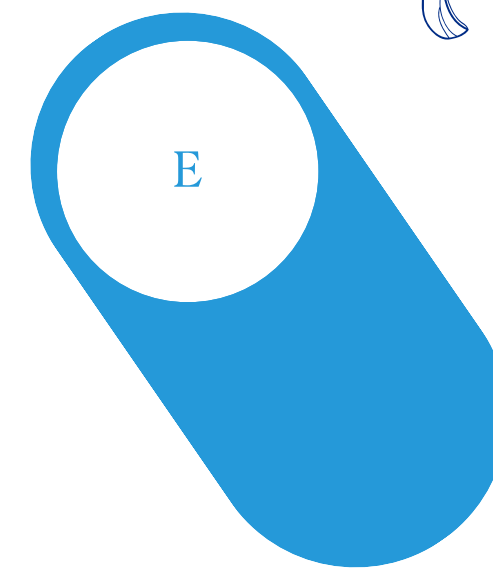
текст запиту;

тип
отриманого
результату
(наприклад:
текст, код, ідеї,
зображення
тощо);

короткий опис
того, як саме
був
використаний
результат
генерації в
роботі;

покликання на
інструмент
ГШІ.

Приклад позначення використання ГШІ

Приклад позначення для робіт чи частин робіт, виконаних українською мовою :

«[ChatGPT (06.06.2025).

Запит : “Опиши політику використання штучного інтелекту для академічної діяльності у закладах вищої освіти України”.

Тип результату : текст.

Використано для формування початкового огляду теми.

<https://chatgpt.com/share/6842b907-ddd0-8002-b4be-b9f48fbfb583>]».

Приклад позначення для робіт чи частин робіт, виконаних англійською мовою :

«[ChatGPT (06.06.2025).

Prompt : “Describe the policy of using artificial intelligence for academic activities in Ukrainian higher education institutions”.

Generation result type : text.

Used for : forming an initial overview of the topic.

<https://chatgpt.com/share/6842b8d3-0214-8002-beea-c2ed7b772afa>]».

Відповідальність за порушення

Порушення академічної доброчесності може призвести до :

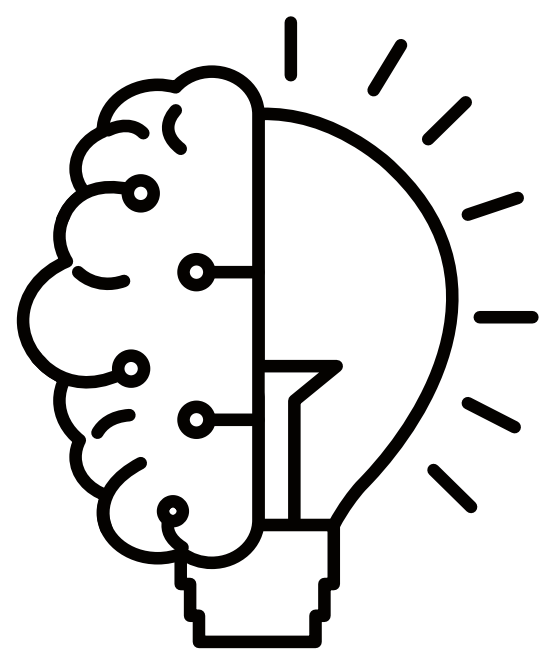
Анулювання
виконаної
роботи.

Зниження або
анулювання
оцінки.

Дисциплінарних
заходів.

Штучний Інтелект – це потужний інструмент, який може революціонізувати наукову діяльність. Але він залишається саме інструментом, а не заміником дослідника.

Академ/чна доброчесн/сть у 2025 році не забороняє використання ШІ, але вимагає максимальної прозорості.

КОНТАКТИ

pdpu@pdpu.edu.ua

<https://pdpu.edu.ua/>

м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26